

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

«Элбрус башында - тепсеуле» - дуня фольклорну, шүёхлукъну эмда эсде къаллыкъ тюбешулене байрамы

ЗАМАН

Орта кюн,
2013 жылны
24-чю октябри
№ 207 (19378)
Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Фестиваль

Тюне республикабызны айт ара шахарында Профсоюзланы культура дворецинде «Элбрус башында тепсеуле» Халкыла аралы фольклор фестивал ачылганды. Бу сейр байрам, Къабарты - Малкварда ючючю кере къуралып, ахшы терге айланганды. Бу жол бизни къарачула бла тюбеширге дуняда атлары ай-

тылган тепсеу коллективле келгендиле. Аланы санында Филиппинден «The Halili - Cruz Dance Company», Франциядан «Ballet de Savoie», Хорватиядан «Zagreb Folk Dance Ensemble», Туркден «Pendik Halk Danclari», Аргентинадан тангоу маэстроллары Паола Франкиоти бла Орlando Скарпелли болгандыла.

Хореографияны байрамын «Кабардинка» къарат академиялы тепсеу ансамбль ачанды. Келген коллективлени парадны кезиунде таматала, къонаклагъа шүёхлукъ голпан акъдан суусал ичирип, дуняны маданиятына уллу къошумчулукъ этгенлери ючюн Къабарты - Малкварны халкыны атындан ырызлыкларын билдиргендиле. Сора сахнага КъМР-ни Правительствоуну Председателини орунбасары Ирина Марьешаны чакъыргандыла.

Кёллери тау тёнмеледен да бийикке

келгенлери ючюн ырызлыкларын билдире, ала бу тирелени табиёгытына, халкъларына, къонакбайлык бла байламла,

адетлерине бюсюрлерле деген умутун айтханды. «Биз хар кёргозюлюнорук тепсеуле койюп къараркъыбыз, аланы амалы

бла башха халкъланы культураларына тюшонгөн - насыпды. Бу болум адамалны шүёхлукъга, таза ниетликке тапхандыра-

ды. Фестивальны баш бару да олду. Ол уллу магъаналыгыты ючюн ЮНЕСКО-ну фольклор фестивалларыны халкыла аралы ризуамасына къошугъанды. Нальчыки сахналарында кеп белгили артист Фахмусун кёргозте келди. Ол къуандыргъан шартлы, - деп Арсен Баширович жыйыгъанлагъа сөзүлукъ, чыгармачылыкларында уа уллу жетишми тежегенди. Сора сахнага КъМР - ни культура министри Руслан Фиров бла сайыла къонаккъа чыгаргандыла. Аланы санында ЮНЕСКО - ну Халкыла аралы фольклор фестивалы бла искусствону къурау комитетини келечисы Юрий Гурыёвден болганды. Юрий Александрович да, жыйылгъанланы алгъышпал, бу организацианы къуллукчуларыны атындан республикага быллай сейр байрамны тап къурагъанлары ючюн молас этгенди. «Келген артистлени уа дуняны бийик тауларыны бирини тюбюнде орнатылган сахнада тепсеуленбиз деп кёлленир онглары барды», - дегенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Жылыуу бла республика жюз процентге жалчытылынырыкъды

КъМР-ни Парламентини президиумуну жыйылыууда болган «правительстволу сапатда» Къабарты-Малкварны отлукъ-энергетика комплексини предприятялары 2013-2014 жыллада коз арты-къыш кезиге къалай хазырланганына каралганды.

Быйлыны 1-чи октябрине республиканы ЖКХ-сыны хазырлыгыты 100 процент болганды, - дегенди КъМР-ни энергетика, жашуу журт-коммунальней молк эм тариф политика министри орунбасары Борис Балагов. Ол районаны бла шахарланы администрациялары жашуу журт-коммунальней молкноу предприятялары бла организациялары коз арты-къыш кезиге къалай хазырланганына юсюнден КъМР-ни энергетика, жашуу журт-коммунальней молк эм тариф политика министрствосуна ай сайын билдиргеллей тургъанлары чертип айтханды.

Быйыл юйлени жылытынуу кезигеу 7-чи октябрден башланганды. Алай багычу, билим беруу учрежденилагъа уа жылыуу 1-чи октябрде окъуна берилген эди, - дегенди ол. Министри орунбасары айтханага кёр, жылыуу бла чырмаусуз жалчытыр ючюн планнага кёр битеу да 5078,839 минг квадратней метри тутхан 3421 юй, 329 котельня, жылыуу эм суу барган бергъыланы 546 эм 3900 километри жазыр этилген эдиле. Алай бла салынган борч 100 процентте топурулганды.

Белгилегендиле эмда ол ахта тохтадырылган болжаллада хайырланылганды. Докладчы мекиялени ичлери, котельнялагъа ремонт этилген, жылыуу эм суукъ, исси суу бла да жалчытыу система, тох барычуу ылаза жангыртылганына да билдиргенди. Жыйылыуда комиссия бардырган тиктувлени шартлары да тура этилгендиле. Алага кёре коз арты-къыш кезиге хазырлануу барган заманда къоруклуосуз-лукъ жаны бла кемчиликке болмагъандыла. Жашуу журтланы фонду жазыр болганыны юсюнден актлага 15-чи сентябрде, жылыуу бла жалчытануу организацила бла байламлы уа 1-чи октябрде къол салынганды. «РусГидро» ОАО-ну Къабарты-Малкварда филиалыны 6 электростанция тинтилгенди, алага хазырлыкны паспорт бир торлоу эсгертиу этилмей берилгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жалпыуурдукъ

Къолайсызлагъа - къошакъ онгла

2014 жылда биринчи январьдан башлап къолайсыз жашагъанлагъа деп болушукъну жангы формасы кирилизди: социальней контракт. КъМР-ни журунуу эм социальней айнуыу министри Тюбейланы Альберт айтханага кёр, контракт жалаанда жашуу этреге бек аз ёлмеден аз ачагъа жашагъанына бла этиликли.

Неге къоратыргъа болушукъду контракт бла берилген ачаны? Тюбейланы Альберт бу соругъа быллай жууап бергенди: «Мал алыргъа неда сайбаны шолга хазырлагъа. Неда окъуругъа. Ала къалай къоратылганыны юсюнден арда отчёт этреге керекди».

Болушукъну жангы формасыны юсюнден сёз Москвада ёткен Социальней форумда барганды. Анда Къабарты-Малкварны делегациясы абдан адамалны комплекторге юйретген эм къыйны жашуу болумлагъа тюшен сайбиге болушукъу эттен проект кергозгенди. Алага форумда къатышханды бийик багъа бичгендиле.

Кадетлеге - жангы майдан

Черек районну Бабугент элинде Кадет школлагъа жете келенингей, узагыракъдан окъуна арбазында аур техниканы ишлегенин эшитирге болушукъду. Аланы санларында асфальт жайгъан, коток эм самосвал машинала да бардыла. Дертлене солугъан заманларында окъучулардан абданчыракъла бир торлоу жумуш бла ишчилеге болушукъду кереше эдиле.

«Асфальт жайылган майданда кадетчиле тюз атларга эм башха затлагъа юйрениридиле. Аны себепли окъучулар арбазларында аны болурун бек сакълап тургандыла. Болсада кеси къарыуу бла учреждени быллай жумушну тындыралмагъанды. Жарыуларыны районна администрациясыны таматасына Темиржанланы Махтите билдиргенлеринде уа эм аланы алырына баргъанды эм къысха заманыны ичинде асфальт салыра мудоррун жарашдыргъанды. «Партёр»

фирманы таматасы Аскер Агров къолундан келгенича билелик этгенди.

«Майданны болганы аламет ишди. Бизни окъучуларыбызга быллай сауугъа этгенге хар бирине да ачы ырызлыкъларымыз болушукъду оюм», - дейди учрежденины чыбарыуучу республиканы баш юйретичюсю Руслан Сыдаков.

Болушукъ

Кадетлеге - жангы майдан

Черек районну Бабугент элинде Кадет школлагъа жете келенингей, узагыракъдан окъуна арбазында аур техниканы ишлегенин эшитирге болушукъду. Аланы санларында асфальт жайгъан, коток эм самосвал машинала да бардыла. Дертлене солугъан заманларында окъучулардан абданчыракъла бир торлоу жумуш бла ишчилеге болушукъду кереше эдиле.

«Асфальт жайылган майданда кадетчиле тюз атларга эм башха затлагъа юйрениридиле. Аны себепли окъучулар арбазларында аны болурун бек сакълап тургандыла. Болсада кеси къарыуу бла учреждени быллай жумушну тындыралмагъанды. Жарыуларыны районна администрациясыны таматасына Темиржанланы Махтите билдиргенлеринде уа эм аланы алырына баргъанды эм къысха заманыны ичинде асфальт салыра мудоррун жарашдыргъанды. «Партёр»

фирманы таматасы Аскер Агров къолундан келгенича билелик этгенди.

КОМСОМОЛНУ 95-ЖЫЛЛЫГЫНА

Аланы туугъан журтха суймеклик бирикдиргенди

Комсомолчула кимле эдиле, организацианы жаш тёлнюю юйретюде, къыралны айныгыуда сынауун бюгюнню жашаугъа синдирдирге онг бармыды? Ма бу соругъага жууапла алыр мурат бла КъМР-ни Парламентини Жаш тёлю палатасыны келечилери комсомол организацианы КъМР-де бёллюнюю биринчи эм кичини секретарьлары бла тюбешгендиле.

жаны бла уполномоченный Зумакъулланы Борис. - Шёндю къыралыбызда не уллу жетишимле бар эселе, ала барысы да ол заманлада ишленгендиле. Къабарты-Малкварда кеп предприятялары, ол санда «Искожу», «Полупроводниковый приборланы заводун да, комсомолчула агъы юсюне этгендиле. Бюгюнлюкде да, алгыннгы иги терелени хайырланп, къыралыбызны айныгыуда битеу тёллюе да бирге кереширге керекби, биз мамырыкътыны, республикабызны алгъа барыуун да».

Жыйылыуу комсомолну 95-жыллыгын билдирге сөзидиле. Ма бу жыйылыуу да аны ючюн къурагъанбыз - жууапланы комсомолчуланы кеслериен алыра», - дегенди бизни бла ушакъда Парламентини Жаш тёлнюю, жамауту биригилени эм асылмаи информаций организацины ишлери жаны бла комитетини председатели Татьяна Хашшожева.

«Комсомолчуланы туугъан журтубузга суймеклик бирикдиргенди», - дегенди бизге КъМР-де Адамны праволары

Ахыры 2-чи бетдеди.

1428 жангы квартир ишленгенди

КъМР-ни Экономиканы айнытуу министрствосу билдиргенге кёр, «Къурулуш» ишге быйын 3,85 миллиард сом къоратылганды. Ол а быйтыны этреде январь-сентябрь айларында тамамлангандан эсе 4,6 процентге асладды. Юсюбюздеги жылы тогуз айында 1428 жангы фатир ишленгенди. Аланы барысы да 181,4 минг квадратней метри тутудыла. Ол а быйтыны бу заманы бла тенгешдиргенде 1,5 процентте кёлду.

Жамауат палата

Айнытынуу къыйматлы жолун сайларыкъдыла

Къабарты-Малкварны 2030 жылга дери айнытуу стратегиясын тинтиуу бла байламлы республиканы Жамаут палатасыны Старейшинала советини жыйылыуу болганды.

Стратегияны юсюнден докладчы экономиканы айнытуу министри Мускулланы Алий этгенди. Ол алгъандан да белгилегенича, къыралны, регионну да экономикаларын айнытууда уллу магъананы упавденины жетишилми бардыруу тутды. Алай бла Россияни Президентини 2009 жылда онекинчи майда чыкъгъан оноуна тийишлиликде

регионлада стратегия халда планирование этину амаллары жыйышдырылгандыла. Быйлырты аны байламлы закон жарашдырылганды, алай, жарысууга, ол алыкъа ючюне кирмегенди. КъМР-ни айнытуу стратегиясы тышындан экспертлени къатышулары бла 2007 жылда хазырланган эди. Керек болганды, ишлемлеге кёр, анга торленюуде да кий-

рилгендиле, дегенди ол. Алий Тахировичи чертгенича, ала 2030 жылга дери айнытуу планын къурагъанда, жалаанда республикада экономиканы эртледен бери келген секторланы айнытууну уа айтханды, аслам эс дуняа рынокда керекли продукцияны чыбарыууда да бургандыла. Алай бла талай сфера сайлангандыла - туризм, эл молк, къурулуш материалла этти, электротрэнергияны чыбарыуу эм промышленность.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Баш мурат - жамаутны оюмун билиу, аны эсге алыу 2 бет	Ата журтлуларыбыз бла байламлык ююзюлмейди 3 бет	Абаданладан сууалпык алгандыла 3 бет	Суу - къудуретни тамашалыгы 4 бет	Тюзлюк ючюн кюрешни белгиси 4 бет	Усталыкларына кёре - багъа 4 бет
--	---	---	--------------------------------------	--------------------------------------	-------------------------------------

Кёллери тау төппеледен да бийикте

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Тыш кыралпы коллективлени келечилери да мында тобеген жюрек жылуу очюн ырзалыкларын билдиргенден сора, сёню Руслан Фиров алганды.

Halk Dancları коллектив эм аны солистеринден бири болганды. Нек дегенде бир бурунгуну жомакда тюрк миллеттеде деришлени бирсиледен эни шартлары болганын окуганыма.

«Такие лёгкие, как бабочки, браво!» - деген сёзлерине шагъат болганыма. Франциядан артистле уа хореография номерлерини ахырнда ёз кыралларына, Россияни, Кыябатыр - Малкварны да байракларыни жайганыла.

«Кавказ» ансамбль.

Бу сейир адамла бир тау заманни ичинде тохтамай тегерек айланганлай турадыла. Алай бла, индус иоглагъа ушаш, быланы да жашуу философияга тоюнгонен эни амаллары барды. Санада аны куюндан айтылмагъанлыкыга, ол атлары тарыхда калгъан акылманланы сыфатлары артисти фахмулугузуни кичо бла кёз аллыма келгенди.

Ахырында уа артистлени барысына да «Кяафаны» горен соелил тегенгерери сейирге кяалдыргъан хачуу болум эди. Къыракъланы, бизни жыр-төспеу къауумланы, къаруачуланы да «Элбурс башында төспеу» деген Халкъла аралы

Аргентинаны келечилери.

рында, залагъаыла келгере кыар ургандыла. Ахырында уа артистлени барысына да «Кяафаны» горен соелил тегенгерери сейирге кяалдыргъан хачуу болум эди. Къыракъланы, бизни жыр-төспеу къауумланы, къаруачуланы да «Элбурс башында төспеу» деген Халкъла аралы

III фольклор фестивалыны ачылуундан жарыкъ эсгеримлери кёллеринде калпыклары барды. Биз да байрамга ахшы кюнде деп, ол халкъланы бириктерин ашы муратына жертиге ийнабаш.

Министр Фестивальга «Элбурс башында төспеу» деп бошдан тойлюкдо. «Бу байрамда усталыкларын кёргозген артистлени кёллери тау төппелени башында да бийикте кётюроледди», - дегенди министр.

Кезиу жырга, төспеуге жетгенде, сахнага республиканы сабий югюлкою төспеу къуумлары чыгып, аякъ бюккендиле. Аланы ызындан Буэнос-Айресден Паола Франкиоти бла Орландо Скарвелли, аргентиналы тангону төспеу таушук кхаролага тийишли болгандыла. Мени бек сейирге кяалдыргъан а, Тюркден келген «Pendik

Филлипинден келген коллектив.

ляй заманни ичинде тохтамай тегерек айланганлай турадыла. Алай бла, индус иоглагъа ушаш, быланы да жашуу философияга тоюнгонен эни амаллары барды. Санада аны куюндан айтылмагъанлыкыга, ол атлары тарыхда калгъан акылманланы сыфатлары артисти фахмулугузуни кичо бла кёз аллыма келгенди.

Филиппинден келген коллективин жолчикургъанда, аламант миллет төспеуери да мындагылыны кёллери жеткенди. Кытамда олтургъан Руслан Фирову

ЖАНГОРАЗЛАНЫ
Нажабат.

Харватыяла.

«Тягактика» республикалы жамауат организацианы председатели Зарема Кужхова власть органдыны, жамауат организацианы эли бизнес-структураланы араларында байламлыкты тау къуарга керекликини юсюнден оюмун чертгенди.

«Ассорти» ансамбль.

Тегерек стол

Баш мурад - жамауатны оюмун билуу, аны эсге алыу

Аспаллы информация органды, жамауат эм дини организациала жаны бла министрство Къабарты-Малкварда жамауат биригуилени воспросларына аталы «Тегерек стол» бардырылганды. Анга толтуруучу власть органдыны, жамауат биригуилени, миллет-культура араланы келечилери, жаш тёлё жамауат къымылдаулары алчылары эм активистлери, алимле, журналистле кытышандыла.

«Тегерек столну» ишин башай, сарынылгъан министрство башчысынын орунбасары Вячеслав Минин эскертлени аркин граждан обществону къуралууунда жамауат организациаларны магъаналарын тынгыты сюзерге чакырганды.

«Трансдисциплиналы технологияланы институту» организацианы председатели Владимир Мокш бир идеология мурдонор болмагъанын обществону чачыгъаныны сылтауларындан бирине санаганды. «Хар жамауатны кесини багылагъан заты болады. Биоглоблде бизни кырал битеумиллет идеяны жоклуугу севеди. Ол а къулкучуга, бощ ишиге да бирча ангылашынду», - дегенди.

Тарых имуланы кандидаты, Гуманитар тинтиулени институтунда жамауатны биоглогно айнууну проблемалары бла корештен къаууму таматасы Рубен Ошроев граждан обществону къурууга, аны оюмуна керге чырмау болганын бир къауум проблеманы юсюнден айтканды.

«Трансдисциплиналы технологияланы институту» организацианы председатели Владимир Мокш бир идеология мурдонор болмагъанын обществону чачыгъаныны сылтауларындан бирине санаганды. «Хар жамауатны кесини багылагъан заты болады. Биоглоблде бизни кырал битеумиллет идеяны жоклуугу севеди. Ол а къулкучуга, бощ ишиге да бирча ангылашынду», - дегенди.

Вячеслав Минин а, керекликсиза граждан обществону къурууга кён жыл кетеригин белгиле: «Болсада биз бирокчиден окуяни тири граждан позицияны тохташдырыгъа кыйыны салбаш», - дегенди.

«Тягактика» республикалы жамауат организацианы председатели Зарема Кужхова власть органдыны, жамауат организацианы эли бизнес-структураланы араларында байламлыкты тау къуарга керекликини юсюнден оюмун чертгенди.

Андан сора да, ол республикалы телерадиокомпанияны иш миллет аичиллики сакълау эм жамауат оюму къуруу бла кыты байламлы болганын иги шартха са-

наганды. «Оч кырал тилде да бериле алты сагайтны ичинде социално-экономика, жамауат-политика, культура, жаш тёлё магъаналы темалага атылып бардырыладыла. Ала уа халкъны тири граждан позициясын, дунияга кёз къарамны куарга себеллик этведи», - деп чертгенди.

«Тягактика» республикалы жамауат организацианы председатели Зарема Кужхова власть органдыны, жамауат организацианы эли бизнес-структураланы араларында байламлыкты тау къуарга керекликини юсюнден оюмун чертгенди.

Айнытууну кыйматлы жолун бирге излеу

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Болсада былайда бир шартны белгилерге тийишлидик: аланы хар бири жаны да даражага чыгарып очюн, башха секторла да айттылыкыдыла. Алай, сёз очюн, сакъланганыча, туризм бла байламлы программа жашууда бардырыла, эл мюлк бла аш-азыкъ хазырлагъан промышленость бек алгъа республиканы ичинде сурамны толтуру южю ишлержиде.

Алай бла стратегини баш мурадлары регионун экономикасын айнытырга властыны, жамауатны эм бизнесини оюмун бириктиргенди, халкъны жашуу-турмуш болумун ирилдендиргенди. Бек башы уа - битеу бл мадалра ишчиллики кетериге себеллик эттериди, республиканы бюджетти да өсөргенди.

Битеу айтылган бла байламлы соруулада чыкмай кылмагъандыла. Алай жыйылганыла «Этана» завод къачан ишлеп башларыгъан

билдирге суйгендиле. Министр ангылаханыча, ол Север Кавказда эм уллуу проектти. Анга федеральнун, регион дарыжада да болушук этиледи. Анда эчки экономика зона куаргагъа белгилениди, завод онсегиз производство болушукду. Алай, аны курулушу ачаны аспалысында инвесторла бирге керекдиле.

Ол башха проблеманы - жаш адамла республиканы тышына кетгенлерин да селеитрижди. Нек дегенде анда бийик квалификацияны адамла керек болушукду.

Туризмин айнытууну чеклеринде, «Нальчик» курорт неч унутулуп калганды. Сора, республиканы ара шахарын айнытууну генеральнун планы бармыды, бар эсе, ол нек иштелигенди, деген соруула да азилтегенди. Мускуланы Алией «Нальчик» курорт айнытууну программасына киргенни эсерттенди.

«Тягактика» республикалы жамауат организацианы председатели Зарема Кужхова власть органдыны, жамауат организацианы эли бизнес-структураланы араларында байламлыкты тау къуарга керекликини юсюнден оюмун чертгенди.

«Тягактика» республикалы жамауат организацианы председатели Зарема Кужхова власть органдыны, жамауат организацианы эли бизнес-структураланы араларында байламлыкты тау къуарга керекликини юсюнден оюмун чертгенди.

«Тягактика» республикалы жамауат организацианы председатели Зарема Кужхова власть органдыны, жамауат организацианы эли бизнес-структураланы араларында байламлыкты тау къуарга керекликини юсюнден оюмун чертгенди.

Жылыуу бла республика жюз процентге жалчытылынырыкъды

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Къабарты-Малкварны Правительствонуу бла «Роснефть» - «Квадрин» - Балкарск толпынана компания ОАО-ну араларында авария болуп иш къыса, дизель отпукъ бла жалчытууну юсюнден келишимге кёл салынганды.

орамда котельня жагиртылганын, анда юч жаггы котел салынганын, жылуу жиберина ишле бара тургъанларда айтканды. Андан сора КМР-ни Парламентини Председатели Чеченини Анаур өслегенди. Ол юз арты-къыш кезиуге хазырлануу баш борчлардан бири болганын чертгенди.

«Газром межрегионгаз Пятигорск» ООО-ну КМР-де филиалыны алында борчну уллуугуна да къарай, тепловозгортика комплексини предпритияларына табыгъат газ тохтадырылганын өлчемде берилликти, деп ышандыргъанды доклады.

«Аны министрство бет жауапчы топуранды» уллу иш бардырылганды эмда юйлени жылтытуучу кезиу жетишили башланганды. Эчки республиканы жашуу журт-коммуналыны молко журтло чырмаусуз эм ышанганын ишлере этерге тийишлиди», - дегенди.

Жылуу ючюн хакъ жыйнуу не заманга да уллу эе буртугъа кереклисин айтты. Анаур Ахатович хайрынганын газ ючюн жыйышдырылганын тёлёнуу графиги жарашдырылганын бла къалганын соруанды. Борис Балагов алай иш бардырыла турганына ышандырганды.

«Сентябрьде газ ючюн борчну 500 миллион сом чаклы бирге азайтырга кылдан келгенди. Андан сора да, 934 миллион 560 миң сомну 2015 жылдан этип бошамагъандыла, бир тюрло эркинликлери болмай батарыланы бла газ плиталаны балконга кечюргендиле.

Докладчы бир-бир юйлеге жылуу заманда берилмеги ючюн фатарланы илерин төрсенди. Ала жылуу бла жалчытуучу системаларына ремонт башлап 2018 жылга дери аз-аздан төгерге деп, КМР-ни Правительствонууу бла Межрегионгазны араларында келишим этилгенди, - дегенди.

«Сентябрьде газ ючюн борчну 500 миллион сом чаклы бирге азайтырга кылдан келгенди. Андан сора да, 934 миллион 560 миң сомну 2015 жылдан этип бошамагъандыла, бир тюрло эркинликлери болмай батарыланы бла газ плиталаны балконга кечюргендиле.

Ол Керимов атлы орамда жашуу юйлени жылуу эмниси суу бла жалчытуучу оюнуу этилгенди, Пушкин

«Сентябрьде газ ючюн борчну 500 миллион сом чаклы бирге азайтырга кылдан келгенди. Андан сора да, 934 миллион 560 миң сомну 2015 жылдан этип бошамагъандыла, бир тюрло эркинликлери болмай батарыланы бла газ плиталаны балконга кечюргендиле.

тюрло чырмау чыгып къалса, запас материалла бармыдыла деп сорганды. Борис Балагов жашуу журт-коммуналыны молко комплексини объектеринде авариялана хатарларын терк окуяна кетерина резерв болганына ышандырганды.

Жыйылганда айтылган предложенияны эсге алып, Парламентини президиуму эсертимле этгенди. Алага керге Правительство республикада хайырланылганын газ ючюн жыйышдырылганын борчну мадалра этерге керекди. Жер-жерли самоуправляныны органдарына уа коммуналыны инфраструктураны тутук-пугуусун, авария-диспетчер службаланы кече-юч да ишлерин жалчытырга боюрулганды. Андан сора да, парламентарийле оюм этгенден, жашуу журт-коммуналыны молко журмушлары, хайырланылганын табыгъат байлыкка ючюн да хакъ төлөуде жалчытылганы юслеринден жалкыга даим да билдиргенлей турдуга керекди.

«Сентябрьде газ ючюн борчну 500 миллион сом чаклы бирге азайтырга кылдан келгенди. Андан сора да, 934 миллион 560 миң сомну 2015 жылдан этип бошамагъандыла, бир тюрло эркинликлери болмай батарыланы бла газ плиталаны балконга кечюргендиле.

«Сентябрьде газ ючюн борчну 500 миллион сом чаклы бирге азайтырга кылдан келгенди. Андан сора да, 934 миллион 560 миң сомну 2015 жылдан этип бошамагъандыла, бир тюрло эркинликлери болмай батарыланы бла газ плиталаны балконга кечюргендиле.

«Сентябрьде газ ючюн борчну 500 миллион сом чаклы бирге азайтырга кылдан келгенди. Андан сора да, 934 миллион 560 миң сомну 2015 жылдан этип бошамагъандыла, бир тюрло эркинликлери болмай батарыланы бла газ плиталаны балконга кечюргендиле.

«Сентябрьде газ ючюн борчну 500 миллион сом чаклы бирге азайтырга кылдан келгенди. Андан сора да, 934 миллион 560 миң сомну 2015 жылдан этип бошамагъандыла, бир тюрло эркинликлери болмай батарыланы бла газ плиталаны балконга кечюргендиле.

Аланы туугъан журтха суймеклик бирикдиргенди

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Комсомолчула - ала кимледиле, деген биринчи соруу а барысына да кёллери жетгенге ушай эди. Биринчи болуп сёню Роза Сабанчиева алганды. Ол да жаш адамланы бирикдирген алай уллу организациа кыралыргъа кереклисин

дуниясыны айнуууну школу эди. Комсомол жашууда кыйынлыклардан артка турмазга, чыдамлыкка юйреткенди. Дагыда мен кесими иги нёгерлерим ол заманда тапхана. Комсомол - ол нёгерлики да школду», - дегенди.

рамлары тюрлендиргенлерин бла къалганынын, ол заманга эм шёндогъа жаш тёлёно араларында бирликкени бла башкалыкыны да билдирге суйгендиле.

«КМР-ни Жашуу журтла бла байламлы кырал инспекциясына да управлююуш компанияланы эмда юйлени ишлерини товариществоларыны ишлерине контролнуу кюлендирге кереклики айттылганды.

Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Еюп келген тёлёно юйретиде аны магъанасы уллу болушук эди. Биоглоблде бизни кырал битеумиллет идеяны жоклуугу севеди. Ол а къулкучуга, бощ ишиге да бирча ангылашынду», - дегенди.

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

«Сабийлени бла жаш тёлёно чыгарманылыгыны республиканы арасында окугъан жашчыкыла бла кызыкчыла къонакылага къуарган

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Ата журтлуларыбыз бла байламлык юзюлмейди

Кабарты-Малкыар кырал университетини тыш кырал ата журтлуларыбыз журналыста бла тобушунери болганды.

КыМКУ-ну ректору Бараси Карамурзов Иорданниден, Сирияден, Германиядан, Тюркден келген кыонакыла бла шагърай этгенди. Ызы бла бу кюнде сегиз да тыш кыралдан, ол санда АБШ-дан, Бригден, Араб Эмирлатдан, Израильден келген ата журтлуларыбыз бла бирге университетини кюнюн белгилегенде, «КыМКУ-ну бошагъаны тыш кыраллыганы эм аны шу-кларны ассоциациясы» кыралганын, коммерциялы организация болганын да билдиргенди. «Аны биринчи жыйлыуу да бу залда бардырылганды. Анга элли эки адам кытайшык эди. Аланын икөөгө юйнерине кытайшылды, кыалганына уа бюгон сизни бла тобушөгө келгендиле», -дегенди.

Ол дагыда Ассоциация кыралганын кюн университетини КМР-ни Башчысы Арсен Канков да келгенди. Бу организация тыш кыраллы шүкълары эм диаспорала да байламлыканы кючлендиргенди, ол бютон хайрылы болурча этерге деп кыралганын чертип айтханды. Аны магъналы жусушлардан бири жаш адамла бири окуу юйнерибизге келмича эмада алагы Россияде не жаны бла да себептик этерча онгла кураууд деп, ректор РФ-ни Билим беруу эм илму министрствосу ол жаны бла тийишю онула этгенден сора квотала тохташдырылганын алагы бек алгач черкес диаспораны келечирине алпырыкларын белгилегенди. Бу жумуш тамамлангыра Арсен Канков уллу кыйын салганын да эсертгенди.

Ректор ассоциацияны уставны юсюндө да сазынгандыгына эм аны магъналы болган кезуиринде алагы республикада, Краснодар крайда да адылга кылмай турганын билдиргенди. Андан сора сорула башлангандыла: «Ассоциация кыралганды сора Кыабарты-Малкыар жаш атамалык ата журтлуларыбыз бютон аслам келмича он

боллуксумуду?», «Сирияда уруш бла байламлы мында келбе ата журтлуларыбызны квалдарларына жарышылды, бусагъатда черкес диаспораны болумуну юсюндөн айтсагъыз эди?» эм башхала.

Алагы жуаппал, морданычы Нагур Зимуар, сириячыла Мерза (Кушка) Нагим, Мамудх Кумук, Тюркден келген Улуу Мехмет Джумуар, Германиядан Махмуд Аднан, Барсби Карамурзов да тышндагы ата журтлу жаш адамла бери не квалдар көп келип окукыла, аланы келесирине, университетте да хайрылды деп чертгенди.

Кыонакыла Сочиде Олимпиададагы хазырланчыну кёргендериде, уллу сейирге кыалганын билдиргенди, ол керти да дуняны башында болмачанча сейирлик затха айлангынына да ишекли болмаганын айтхандыла. Кыруу квалбаргы тил угъай, орус, араб тилде да келесирине магъналарын тас эте барганын айтханды. Интернетни юсю бла бир сейирлик сёзле чыгъа келгендерине жарыгъандыла.

Сириядан келген жаш а анда ата журтлуларыбыз мындан аслам болганын, уруш халкыла улуу палах салганын, сабийле, жаш адамла да кел илгенлерин келергеги кыйналып айтханды. Россияде эмда бир кыуам башха кыраллагы урушту токтатыр мурат бла кыралгандан келгенин аймагы-анлары ючюн ыспас этгенди.

Краснодарда жашагъан адыланы-шапкыны жашаулары аман болмаганын айтханды.

Юсюндөн айттылганды. Ала айныдыла, аны тил, миллет адет-төреле да унутулмакчы этерге онг бариледи.

Ата журтлуларыбызны бери кёчгерге сюйгенлерини бла кыалганыларыны юсюндөн сорууга уа былай жупап этилгенди: «Кёбюсю анда юйлеги болгандыла, ала бери кёчгерге сюйгенге да бардыла.»

Махмуд Аднан, Кыабарты-Малкыаргы икөөк жыл мындан алгач келип, алты кюн туруп кетгенин эсертти, республика иги жанлы тюрленгендин чертгенди.

Тыш кыраллада диаспораланы байламлыкларыны юсюндөн сөз баргандыла уа, Сирияде «Черкес» организациягы эм малкыраллы эм кваларчыла кыргенери айттылганды. Бизни черкес бютосебуз Дамакка 1948 жылдан бери ишлейди. Ол кёлге болушуды, КыМКУ-бла да квалты байламлык жоротида. Адыг адет-төрелени унутура куугъа да аслам эс бурды.

Пресс-конференцияны ахырында журналистеден бири поэт эм жазычу Мерза (Кушка) Надимге назмулардан бирин окуурун тилегенди. Журналисте бла тыш кыраллыганы тобушулери толкун кыарла бла бошагъанды. Ол а бир бирге ырызлыккы белгиси тоюлмодю?!

ХОЛАПАНЫ Марзат.

СУРАТДА: пресс-конференцияга кытайшан тыш кыраллыгы. Суратны автор алганды.

Гастрольла

Билдиренибизча, Кыабарты-Малкыарга гастрольлага Хакасияны «Читиген» атлы драма эм этника музыкалы театры келгенди. Ол мында, юч оюн кёргозтуп, бир концерт бердики. Геуюрге кюн Кыулийаны Кыайсын атлы малкыар кырал драма театрга кыонакыла пресс-конференция бардыргандыла.

Алгачдан билдиргенге керекди «Читиген» бла шүкълуку малкыар театр башлаганын. Алай бизни труппа бусагъатда Башкортостанга гастрольлагыа кетип турганын себепли, жахасылагы кыонакбайлыккы М. Горький атлы орус театры этеди. Аны себепли пресс-конференцияны аны директору Фатима Николаева аханды. Коллагарын ала бек саклыганын айтп, мындан ары да арада шүкълук буулумас деп ишанганын билдиргенди.

Журналисте коллективни тарыхыны, репертуарын, актёрларыны, гастроль жашауларыны кюслеринден соргандыла.

Хакасияны театрыни директору Виталий Канзачок, литература бюлөмюне таматасы Ольга Иванова эм актёр Валерий Топов алагы тынгылы жуаппал бергендиле.

«Читиген» жаш коллективиде, 1988 жылда кыралганды. Театр фольклорга, бурунгу адет-төреле, музыкага аслам эс бурды. Аны санында «Айлансы» (бурунгу культурга кыайты) атлы фольклор ансамбль да ишлейди.

Театры репертуарларында асламында хакассы авторлары пьесалардыла. Аркесте ёз тилдеринде ойнадыла. Жаланда жомаккыны сала-ла кыралганды.

Хакасслыланы фахмуллукуллары ачыкылагъан оюн

О. Чебодаев эм М. Буриакова.

Онда айттыш баргъан сурат.

фия кючле кызауат этгенди. Эзи ар кыш - жырчы Аюл бла шаман Хароп - ару, фахмулу жырчы кызы Айаргыны сюйгенери бла байламлык оюнда бир бирге кыажулык. Сөзюс, коллективде жаш, хунорли, ару да музыкалга болганын олсатат кёзге урунуды. Эзи музыка инструментаде сокмаганын аны, жыралганын хазна жокку. Ортада эм жер тобонде дунчалыда барганын, бир бирерин алыша, кыраууну эсин чыкхидирмайдыла. Ехтем Айаргы (М. Буриакова), айтышда ким хорлас да, аны кой бишеси боллукма деп, жашында тынчылыклары алганы, кыра кючле кыатышып, Аюлуу (О. Чебодаев) хунын бла хорлап, аны жер тобиюне тоюшине, андагы кызыла, аламы тамалары Сарыг Хас (С. Саможникова) жырчыга жедирген артыклык - бары да театр амалла бла кергозтүлди, жылга бла айттыла.

Жырлап хорлап, белгил болган, арта уллу сюймеклигине да сынган Аюлуу аны квалдары адамлага күүлүк этюде, элден - элге барып жылга айтууда, халкыны тарыхкы жигит уланылары юслеринден унутулмазлык жылга тагында болганын айтханды.

Художник А. Кожетюков, саханы керекюз затпадан толтурмай, аз белгиле бла кён айтхан декорациясын, актёрны кийимлерин да белгилерге тийишледи. С. Саможникова бла В. Топов, жигитерини сыфатарында толту ачыктылап, пластикаларын, хунорлерин да толту кергозгендиле. Баш ролларыны ойнагыла актёрлардан эсе музыкантлар жуукы болганын аламы жыралганын аныдан соккыларыннан да керюнгенди. Алай аламы сюймөктүлүккө, жыгъа, музыкага фахмулары кыраууну сансыз кыюмдыла.

Барыдан да алапата а биз хакасслыны тилмасын анылагыла айтханды. Жаланда суратланы хар бири асыры узун эдиле. Ангелыайма, режиссёр С. Ултургашева адетлерин, айтышны да толту кергозторге излегенин, алай, жылга асыры узун болуп, оюн акыры барганды.

Барыдан да алапата а биз хакасслыны тилмасын анылагыла айтханды. Жаланда суратланы хар бири асыры узун эдиле. Ангелыайма, режиссёр С. Ултургашева адетлерин, айтышны да толту кергозторге излегенин, алай, жылга асыры узун болуп, оюн акыры барганды.

САРАКУЛАНЫ Асият.

Сураттаны автор алганды.

дыла орус тилде, сабийлине театрга сейирлерин кёзгө бар ючюн. Кыонакыла билдиргенге кёре, Хакасияда да жаш тельо аны тилин иги билмейди. Театр андан алганды кесими бюнону курауугу миллиети тил, тин байлыгын, бурунгу культураны да кыайтары бурчу.

«Читигени» актёр кыуаму жаш адамладыла. Аланы Санж Петербургда эм Красноярскда хазырлайдыла. Театр, кён фестивалыга кыатышып, тыш кыраллада болганды.

Хакассыла торк тили халк болганын ала да белгилерге керекбиз. Аны себепли ала «Тууганлык» эм «Науруз» фестивалында танышылдыла малкыраллы актёрла бла да.

Театр Черкескеде бир оюн кергозтгенди. Нальчикден Владикавказга барлыкты. Бу гастрольла «Культура России 2012 - 2018» деген федеральны программаны хайрындадан болады, аны РФ-ни ала Хакасияны Культура министрстволары хазырлагандыла.

Спектакль башлангычы окуманы саханы ортасында жуук жабуула «Ишленген» терек сюелди (жашууну, тукумуну белгиси). Он жандына торло-торло журунукыла кысылганы андан эсе алаша бурек, сол жандына уа - таш. Была да бизни бурунгу Малкыарга кыайтардыла, ата-бабаларыбыз таштагы теректеге табанын билгенди сейр фольклоруну эсе салдыла. Ортада, тюз да кыраууну алында жанган он а аккы, кыра ючюнне да бирикиредиле. Кён халкыла дуня юге бөлбюнгенде: башындагы, ортадагы, жер тобиюнде, деп ийнангылады. Ахонда - ол да барды. Онда иш орта эм жер тобиюне дунча лабарды. Алай анга шаман тири кыатышып, акт-квара, сюймеклик-зарлык дегенча филосо-

фия жасалганы активной залда сабийлини зууклуку кюслерини юсюндөн жыр айткылауу бардырганын юйретмечине Елена Макова бла Кесина Глобова ару назмула окутуп, «Уайтык» жазгы, жуумушка кончок бла тегнештирдиргенди.

Ол кен садикде кыонакда КМР-ни Парламентини депутаты Зайрат Шихалиева да болганды. Ол а бошдан тойло-лолди. Зайрат Мамидова бу ууреджанын курауга кыйын салганды. Аны биринчи заведующий да ол болганды. Аны юсюндөн ол былай дегенди: «Сабийле бу мектемга биринчи жорлоп тебиреген кезинде ол алтыкы иш ишленди да бошагъан эди. Ата-анала ол заманда, кече-ююн демей, бизге бек кыаты болушлык этгендиле. Коллективден артка кыламал, кырууну, баша ишлеге да кыатышхандыла. Андан бери 25 жыл озу деп ийнангырамын окума келмейди. Садикни бюгоннюю коллективине уа аны былай таллай тутханын ырызлыккыны билдирме.»

Кыонак жыйылганынаны барында да байрам бла кесини эм Чеченланы Анураны азындан алгылашп, садикни заведующине Парламентини сыйлы грамотасын бергенди.

Ата-аналаны атындан а Понтия Платова сөлөшгенди. Ол мында юйретмечине, ийнекада да бек сууап ишти этгенлерин айтханды: «Сабийлербиз сизге аманат болганынаны унутмай, бизден эсе иги кыраганын заманыгыз болады. Сау болганды. Азыр Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла.

Зубер Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла. Амина Хамуюва уа кеси жазганын

мында юйретмечине, ийнекада да бек сууап ишти этгенлерин айтханды: «Сабийлербиз сизге аманат болганынаны унутмай, бизден эсе иги кыраганын заманыгыз болады. Сау болганды. Азыр Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла.

Зубер Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла. Амина Хамуюва уа кеси жазганын

мында юйретмечине, ийнекада да бек сууап ишти этгенлерин айтханды: «Сабийлербиз сизге аманат болганынаны унутмай, бизден эсе иги кыраганын заманыгыз болады. Сау болганды. Азыр Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла.

Зубер Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла. Амина Хамуюва уа кеси жазганын

мында юйретмечине, ийнекада да бек сууап ишти этгенлерин айтханды: «Сабийлербиз сизге аманат болганынаны унутмай, бизден эсе иги кыраганын заманыгыз болады. Сау болганды. Азыр Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла.

Зубер Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла. Амина Хамуюва уа кеси жазганын

мында юйретмечине, ийнекада да бек сууап ишти этгенлерин айтханды: «Сабийлербиз сизге аманат болганынаны унутмай, бизден эсе иги кыраганын заманыгыз болады. Сау болганды. Азыр Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла.

Зубер Хатуюв а мындан ары да алай телесп туру, айткылык аладал боллугун ачыкылагыла. Амина Хамуюва уа кеси жазганын

Кыайгырыу

Белгилесича, биринчи октябрь Абадан адаманы халкыла аралы кюнодо. Аны юсюндөн онуу Халкыны бириктирген организацияны (ООН) генеральны ассамблеясы чыгарганды. Россияде уа октябрь упайганыла аслам эс буруну, алагы кыайгырыуну айды.

Аны бла байламлы кваларчы-малкыар жаш телью аныгыну-гуа болушук этер мурат бла кыралганы «Эльбрусде» фонд да сыйлы жумуш тамамлаганды. Упайганынаны кюноне эм Сокурланы Битурессей организациаларыны (ВОС) регионда

Онда айттыш баргъан сурат.

Абаданладан сууаплык алгандыла

блөмюне 85 жыл толганына атап, квалртаны бла кёлеринден кыууланганы бир кыуамун Чирк кёле этип, байрам кыраганды. Ала уа Нальчикде жангызлы кыалганына эм квартал турганы юйден бла сокурланын организациялардан эдиле.

Кёлге жетпейли, абаданы, мчымкай, эскурланы кеткен эдиле. Кюзде уа ала бютонда ариудула. Кыарта, кёлню төгергенде жауу ючюккылада айлана, суратха тоше, бираз жыгъысандыла. Бирлеу, аладал састу эте, жаратан заттарын да алгышанды. Андан сора уа аламы миллет ашыркылары бла сполла сакхала эдиле. Аузулангандыла а, кыонакылагы жаш жырчыла «Эльбрусонди» активисти Махмуд зылы Мамудин бла Кыабарты-Малкыар кырал университети «Стимул» жырчы кыуамун концерт кергозтгендиле. Абаданла да,

алагы тынгылай, бирле кыаруа, бирле тепсей, ингрини алай елдергендиле. Аламы ичлеринде бери биринчи кере келгенге да бер эдиле. Алай сокурланы организациаларында Дмитрий Сташевский мындагы табийгатын тамашалыгыны жанын тазалыгына жоректендиргенди жашырмай эди. «Мен бизде билмей аруу жерле бардыла, деп да болганы эди. Хар нени да бек жаратханма! Бизни бери келтиргенле суу болуна, бек кыуандыргандыла», -дейди интервьюда турган Диана Телогина.

Сокурланы Битурессей организациясы регионда блөмюню таматасы Черкеслана Лариса «Эльбрусонди» КМР-де блөмюню башчысы Аналаны Марат зылы Мамудин бла Кыабарты-Малкыар кырал университети «Стимул» жырчы кыуамун концерт кергозтгендиле. Абаданла да,

бек кыуандыргандыла. Бюгон бери Бахсан, Зольск, Чегем, Терк, Урван районондан эм Нальчикден «Э Эльбрусонди» бизни бери экигич, керек келтиргенди. Андан тышында, абаданлагы, жаланда бу дата бла байламлы угъай, дайым эс бурганнай турады», - деп белгиледи ол.

Бир немча ай мындан алгача фонд кыуалганын ои жыл толганы бла байламлы концерт болганды. Анда жыйылган ача жандаурулык ишлеге квалртаны турганы юйден адамлага байрам кыраганын аламы аламы мероприятаны юсюндөн Аналаны Марат. КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфья.

Кыайгырыу

Жаш предпринимательге - танг болушлук

Май районда гитче эм орта предпринимательствону бизнес проектерине болушлук этген комиссия онбеш жаш адамны планлары кыбыл кёргенди. Аланы жарашдырылганы жаны мадарларын жашууга кийирген деп ача болушлук этилдики.

Грант кючле болганына сатуу-алуу бла жорешкен, жаш мадарлары отуздан озмаганын жаш адамладыла. Ол мюлк бла байламлы проектине араларында маманы, тауукланы, бакчаланы жабуу, ачык жерледе тиле да наша асдоругу жорешкени ишле болгандыла. Саугага «Производство ударно-гравировального станка с числовым программным управлением» проекти аште да тийиш кёрюлгенди. Сабийле юйретуу араны кыуар мураты ишге да энч эс бурганды. Эришюну комиссиясы бопоз да энди корешип башлаганын,

алай ишлери болмачан нада сакхат адаманын планлары магъналылыкларында чертгенди. Нуртияланы жайганы, аланы сакхат да болгосол ачар умутлу проекте да болушлук сакхаладыла.

МАСТЕР-КЛАСС

Архитекторла эм иги проектлерин кергозторюкюле

Кыабарты-Малкыар Республикада 31-чи октябрьден 2-чи ноябрге берген - Шимал Кавказда Архитектурасын тереми эмда жаны заптадеген архитектура фестиваль бардырылгыды. Аны Россияны архитекторлары союзуну Шимал Кавказда регионда аралы биринчи КМР-ни Башчысыны администратциясы эмда кыуаму министрстволаны болушлуклары бла кыраганды.

Кырууну эмда архитектура министрствосуну пресс-службасындан билдирген

лерине кёре, фестивалы кезионде кён белгиле архитекторлары проектери ои кергозторюкюле, специалист мастер-классла да бардырылгыды. Аны Россияны архитекторлары союзуну Шимал Кавказда регионда аралы биринчи КМР-ни Башчысыны администратциясы эмда кыуаму министрстволаны болушлуклары бла кыраганды.

Кырууну эмда архитектура министрствосуну пресс-службасындан билдирген

лерине кёре, фестивалы кезионде кён белгиле архитекторлары проектери ои кергозторюкюле, специалист мастер-классла да бардырылгыды. Аны Россияны архитекторлары союзуну Шимал Кавказда регионда аралы биринчи КМР-ни Башчысыны администратциясы эмда кыуаму министрстволаны болушлуклары бла кыраганды.

Кырууну эмда архитектура министрствосуну пресс-службасындан билдирген

лерине кёре, фестивалы кезионде кён белгиле архитекторлары проектери ои кергозторюкюле, специалист мастер-классла да бардырылгыды. Аны Россияны архитекторлары союзуну Шимал Кавказда регионда аралы биринчи КМР-ни Башчысыны администратциясы эмда кыуаму министрстволаны болушлуклары бла кыраганды.

Кырууну эмда архитектура министрствосуну пресс-службасындан билдирген

лерине кёре, фестивалы кезионде кён белгиле архитекторлары проектери ои кергозторюкюле, специалист мастер-классла да бардырылгыды. Аны Россияны архитекторлары союзуну Шимал Кавказда регионда аралы биринчи КМР-ни Башчысыны администратциясы эмда кыуаму министрстволаны болушлуклары бла кыраганды.

Кырууну эмда архитектура министрствосуну пресс-службасындан билдирген

Дата

Тюзлюк ючюн кюрешни белгиси

Черек аuzuда жашагын таулу элпие тау бийлеге кжауу кюзгалыу куралганын 100 жыл толганна аталып, «Малкар Кыра-Суу» череки он жандыа эсертмени орунуна салынган улуу ташны катында митинг болганды. Анга школланы усталору бла окуучулары, элпие, КьМКЪУ-да Малкар культура ораны келечилери да кыатыш хандыла.

Кюзгалыу 1913 жылда 22-чи июльда башланганды. Ол заманда Шканыт, Кюклом эи Малкар жамауаны баша элдеринден кел мингден аслам адам, сенекле, бактала эмда сюнгуле бла сауулганы, Чирик келлени кыатарында Кыра-Сууда жалкыныкына саналган агаччыны кылып эиле, аны саткан Жанотланы ютпирине чабып, аны чачып чыккандыла. Тау бийле агаччы кыалауура салып, элпиели ары жибергендиле. Аланы онуюларына сыйнамагачыны уа тойдортудиле. Жамауаты ма ол бек чамландырганды да, 20 элде сгодда болуп, алада тау бийлеге кыжауу сюелгере ону этилгенди.

Кертиди, 25-чи июльда кюзгалыуу кырагачыла, анга артыкда

тири кыатышанла да тутулган эдиле. Алай 2013 жылда декабрде Терк область правлен бергми чыгарганды. Анга кере сыйыр кылатын жамауат агач жерле кыатарылгандыла, тутулганла да эркин этилгендиле.

Таулу элпиели тюзлюк ючюн ол кюзгалыулары жалкыны сенекде кыларча этер ючюн, Черек аuzuда жашаганла 1983 жылда КПСС-ни Совет райкомуну алгыныги биринчи секретари Тажмурзаны Маликин башламчылыгы бла сан таш салгыандыла. Бу коюнде аны кытында болган митинге Огары Малкарны 1-чи номерли школуна тарыхдан устасы Нуступланы Олдар, Бабуент элини акъсакылы Туменланы Ахмат, иймамы Атасуулары Му-

хаммат хажи, администрацианы башчысы Османланы Мухтар селешгендиле эмда жош жыл мындан алгга болган кюзгалыуу юсюнден халар айтхандыла. «Ата-бабаларыбыз кысыулык уул болган заманлада да терликке тезоп болмагандыла, тюзлюк ючюн кыаты сюелгендиле, кеслерин эркинликпелери кыорууга эандыла», деп айгырып айтханды Османланы Мухтар.

КЪУЖОНЛАНЫ Эльмира. Черек районну администрациясынын пресс-службасы.

ЖАРСЫУ

Тарых эсгерммеле кимге чырмайды?

Балык башында кеп кере болганма. Анда бир жангылыккыа жолукмай кылмайма. Бу тиреледе адам сейр этерча кеп зат барды. Тейрек-башны ариугунун айтмай койсак окучу.

Негерланы Казбек мында Элбур миллет парда кыалаууруду. Бу тиреледе он танымган таш-агач окууна жоккуду. Сентгорьде барганында. Казбек менчикини тауу тоз этегине дери алгын эди. Анда Балык сууну чыккын жери не бардык. Улуу таланы тоз ортасында гара суу чыгады. Кесине да «Ички кыатарган шудан» дейдиле. Кылава, жазда да жыллыгы 2 градусдан кеп болмайды.

Кенг талга «Эммануэлини таласы» дейдиле. Болганча, орус генерал Эммануэль, 1829 жылда байлаа аскер кызууму бла кыош салып, Минги тауга бреленгеле кырап турганды. Анга шашгача алайда таш юсюнде жазыула да бардыла.

Ким эсе да аны юсюне акъ болу да сюртенди. Болсада харфла ташда тырылып жазылганлары себепли, ала шарт окулардыла. «8 1829 году с 8 по 11 июля здесь был лагерь под командой генерала от кавалерии Эммануэля», деп. Бу шартны тарых магъанасы

барды. Хар миллет алпайларын кетюрген этеди. Биз а аны болу бла жагъарга чыккырабыз. Дагында бир балкыныкылык ишини юсюндан айткын. Алайда менгирле да бардыла. Ала кеп юморлорен бери желлеге, сууукылаа, кырагач кеслерин хорлатмай сюелгедиле.

Кеп болмай аладан бек ариун кыладан атып, жокъ этгендиле. Бабуогудайы менгирин илшанча сала кетгендиле да, аны да башын ууахандыла. Балык сууну жагысындагы бек улууу кюс уа сылыккыа жазууладан толупду. Аны кылай жалпиле эсе болура?

Менгирле скифлени заманларында, мындан 2,5-3 минг жыл алгга ишленгендиле. Аланы кишиге хаталары жетмейди. Малкар халкыны бай тарыхыны шашгалардыла. Аны хар бирюбиде да аныларга керекби?

Биз алгга кырап, аланы саклап турмай, нек уагарга керекби? Тарыхкыны бир бетин нек жабары? Аны аныламазча жахилик, кырангылык кыядан чыкканды? Бир да болмай эсе, кесинг ишлемген затны нек бузаса?

СОПТАНЛАНЫ Магомед. Нальчик шахар.

Жангы китап

Суу - кыудуретни тамашалыгы

«Русидро» ачык акционер обществу Къабарты-Малкарда бълмою кеп болмай Нальчике «Суу - хар кюн сайын кере турган затыны тамашалыгы» деген китاپны презентациясын бардырганды. Бълмою пресс-службасындан билдиргенелери кере, аны компанияны финан болушулуу бла «ДЕТИЗ» басмада чыгаргандыла. Бу проект жадаууруу эмда спонсорлык программаны чеклеринде бардырыды.

Кермою Мечиланы Кязими атын журюртген республикалы жаш тило китапканы окуу отуунда кыралганды. 50 китапны саугагыша шахарны бешинчи номерли орта школуну окуучуларына бергендиле, энтта да жыкырмасын а бу ууреданиягача. «Бек сейирлик китап. Мени оюмуна кере, аны окугын жаш адамдар кыр бири да бу багылы ресурсу

юсюндон жангы зат билеп, тешкекдеги кыудуретте да башка кез бла кырап башларгандыла, сууну магъаналыгын да терен сезерикдиле», деп, кыура-методакы бълмою заведуючысы Ирина Подгорная компанияга сауга ючюн ырызалыгын билдиргенди. Басманы башчысы Ала Насовна да проектте китап магъана бергенди. «Китап - ол коллектив

чыгармачылыкны бир терпюсюдо. Бу магъаналы жулушуну тамаларга сюелгеле, сабийдени жангы затпага юйретгере, айнытырга итингенгеле табылганлары - ол бек итиди», - дегенди ол. Бу китап эм алгга компанияны бълмоюли бар болган регионлада билим беруу сайын ууреданиялага юлешинрикти. Бир кесегин басма Санкт-Петербургда сатарыды. Кыабарты-Малкарда уа, башында сатынгылган орта школдан бла китапкындан сора, компания аны бълмою ГСС-лери болган районлада билим беруу ууреданиялага хахкыс берликди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

БОКС

Кючлюгеле - сыйлык саугалаа

«Нальчик» спорт комплексе боксдан экинчи Битеуроссей турнир бардырылганды. Турнир Аслан Татаровну атына жораланганды. Анга жаш эм юиор спортчула кыатышандыла. Эршиуилени КЪМР-ни Спорт эмда туризм министрствосу кыраганды.

Ринде кыаруларын сынарга республиканы районларындан эмда Шимал Кавказдан 130 адам кыатышкандыла. Турнири баш судьясы Соптанланы Мурат белгилегенча, бу жол Нальчикке кючлю спортчула спортуна устасына 89 кандидат, 38 - Россияны, эки юу Европаны биринчилигинде хорлаганча, 3 спорту устасы барды.

Эршиуилени кезиюнде боксула жыл санлары бла эки кызуумга бълонгенодиле. Чыгарылган жекелери кере, Малкарланы Альберт, Амир Теалиджов эм Ахмед Султгоев «Хорламга» итингени ючюндон экин саугалаага тиийши болууандыла.

«Эм иги тенчик кыраттенлеккыууна Алихан Курманов, Иван Павличенко эм Алан Абвее киргендиле. «Эм иги судьялаа» - Мурат Занилов бла Алим Куаеве саналгандыла.

Турнири ахырында Мухамед Киргозгелде «Россияны спортчулары» деген шашгакты бергилгенди.

Кыабарты-Малкарда спорту аинтыгулга дайым болушулкы элит тургалары ючюн «Радуга-эм «Нальчик» сан-ойунни таматарына Хазиз Бекалдиев бла Аслан Кюковга республиканы Бокс федерациясы сайты грамотала бергенди.

ТХЭКВОНДО

Изарылгын - алчыла болуп

Изарылде Ашдот шахарда тхэквондон халкыла аралы турнир болганды. Анга порториулу кырадалы 330 адам кыатышкандыла.

Он санда ары бизни республикандан да юч спортчу баргандыла. Алай кеслерини аурулук категорияларында эм кючлюгеле тренер Виктор Кимде юйренген Дарьч Грискова бла Станислав Пан саналгандыла. Темиржан Азиков а экинчи жерге чыкканды. Тренерлери айтхаларына кере, ол спортчулары бу жетишпелер бек карарды. Ала барысы да хорлам ючюн бар кыаруларын аймагандыла, дегенди Виктор Ким.

Светлана ГАУНОВА. КЪМР-ни Спорт эм туризм министрствосууну пресс-службасы.

Усталыкларына кере - багыа

Екатеринбург шахарда «Автоледи-2013» ючюню Битеуроссей конкур болганды. Анга бизни республикандан Капушева Александро бля Чукова Марина да кыатышкандыла.

Регламентке кере усталыкларынын сынарга оносиг жыллары толган эки тишюру «В» категориялы машина журюртгере шашгакты кыатылары болууга эм регион сермешиледе да хорларга керек эдиле. Конкурсада жолу журуклары, машинаны журюте билгенлери, ол санда ариу айланч-байланч баруула да хайырлангырга тошгенди. Журюде олтурганна аз заманын ичинде кыайсы квазум иги керюмдөле болуралса да тергендиле.

Кыабарты-Малкарны келечилери беш минут барган видео-роликке кыраттендиле. Кино гиче кызыкчы Амели миллет теспелле бла юрешкенде юсюндеди. «Кавказны

теспелуери» деген конкурсу бир кесегинде хорлаганды. Республиканы телеканалары ол роликни жууккы заманда керюртюрюкюделе. Конкурсада эм регион сермешиледе да хорларга керек эдиле. Конкурсада жолу журуклары, машинаны журюте билгенлери, ол санда ариу айланч-байланч баруула да хайырлангырга тошгенди. Журюде олтурганна аз заманын ичинде кыайсы квазум иги керюмдөле болуралса да тергендиле.

Капушева Александрда жетинчи жерге чыкканды. Анга дипломдан сора саугала да бергендиле. «Эм иги видео» деген номинацияда Кыабарты-Малкардан «Автолесло тыйгач» тийюлдө, ол мени болушкычумду!» деген ролик ючюн ючюню жерге чыкканды. Быйыл республикандан «Автоледи-2013» атха тиийши болган тишюрула экинси да техника эм жолла жаны бла колледжде окутадыла гичте машаланына журюртгере юйретедиле. Аланы кыларында окугынаны да асламысы кызылдадыла.

Бизни корр.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Федеральное государственное бюджетное учреждение науки Научно-исследовательский институт прикладной математики и автоматизации Кабардино-Балкарского научного центра Российской академии наук объявляет конкурс на замещение вакантных должностей:
- заведующего отделом Теоретической и математической физики - 1 единица;
- главного научного сотрудника отдела Уравнений смешанного типа - 0,5 единицы;
- ведущего научного сотрудника отдела САПР смешанных систем и управления - 1 единица;
- научного сотрудника отдела Теоретической и ма-

тематической физики - 1 единица;
- младшего научного сотрудника отдела Дробного исчисления - 1 единица;
- младшего научного сотрудника отдела Уравнений математической биологии - 2 единицы;
- инженера-исследователя отдела САПР смешанных систем и управления - 1 единица.
С победителем конкурса заключается срочный трудовой договор по соглашению сторон.
За справками обращаться по адресу: 360000, КБР, г. Нальчик, ул. Шортанова, 89 «а», тел.: 42-64-17 - отдел кадров, аспирантуры и докторантуры, каб. № 9, 42-66-61 - приемная.

Сахна

«Читиген» чакырады

Хакасия Республиканы «Читиген» драма эм этника музыка театры Кыабарты - Малкарга гастрольла кыла келип турды. Аны «Айла» аты фольклор кызууму 24-чю октябрьде СКГИИ-де «Тугуан жерибизни хахасы» деген концерт программасына чакырды. Анда сейирлик, бурунну музыканы,

максамланы эшитириккис. Ол 16 сагыатда башлангырыды. 26-чю октябрьде уа коллектив Кушуйланы Кыайсын атыла малкар кырап драма театрында «Юд» деген спектакли юртпорторюкю. Анга театры бөлгиле артистери кыатышкандыла. Оюн, кеп халкыла аралы фестивалыда болуп, са-

угыла алгыанды. Ол 19 сагыатда башланады. Бизни халкыга тиллери бла жууккы кыонкыалны сахна чыгармаларын жаратырмыс деп ышанабыз. Сорудулары болганча бу телефонга бла селешсинге. 47 - 54 - 41; 8-929 885 43 76.

Баш редакторну орунбасары КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДАКТОРЛЕГИЯ: АТТАЛАНЫ Жамал (баш редактор) БЕШАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары) ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууашы секретары) ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат - топникча бълмою таматасы)	ТЕЛЕФОНЛА: Редактору иришманы - 42-43-01 Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-84-82 Жууашы секретары - 42-66-85 Секретары - 40-93-62, Корреспонденты - 42-63-52. РЕДАКЦИЈАНЫ БЕЛОМЛЕРИ: Жамауат-топникча бълмою - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бълмою - 42-66-73. Култура бълмою - 42-75-82. Социалный топникча бълмою - 42-66-76, 40-59-18. Жангылыкка эм спорт бълмою - 40-39-93, 42-66-71. Письмоэм реслама бълмою - 42-37-94. Телемагача бълмою - 47-31-28. Сурат алыуу - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.
--	--

Редакция авторла бла кыагак журюртпейди. Кюл жазмагага ресения этилмейди эм ала артык кыагаккыла. Газетте басылганын магъанасын айткыган оюмла редакцияны оюму бла келишимге болуккыдула. Алада айткыган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басмалары министрствосундагы материалды авторлары кесери жууаптыла. Редакция авторлдан 400 гаетте гитигенди (машина бла жазылган 5-6 бет) кыюу алмады. Гает Басманы эм асламы информационаны эркинликтерини кыорууга жаны бла Кыабарты-Малкар регион инспекциясы 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.
Регистрация номер — 0066. Индекс - 51532

Газетти басмага КЪМР-ни Асламы информациона органы, жамауат эмди он организациона жаны биз министрствосуну компьютер службасы кылар этгенди.
Газет «Тетраграф» ООУну типотрафикческе басмаданганды Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33
Газетини келерине таандык кыюу КЪМР-ни оюуныгы федеральный Управленисны жууаптыла.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10
Газетини ресинага сатыу ючюн КЪМР-ни «Россечет» жакшыр обществу жууаптыла.
Телефон: 42-69-34

Номерге графике кере 19,00 сагыатта кыюу салында. 20,00 сагыатта кыюу салынганды компьютер службасы кылар этгенди.
ГАЗЕТИНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРЫЛГА:
Текуланы Хауа-дедурунуй редактор;
Кетечилланы Зульфия - жууашы секретары орунбасары; Мисирланы Лейла (1,2-чю бетле), Бийчекуланы Жаннета (3,4-чю бетле) - корреспонденты.
Тиражы 2660 экз. Заказ № 2698

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ИСАГЕТТЫНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик, шахар, Ленин аты проспек, 54
элбуртну почта: элбур_50@mail.ru